

УДК 821.162.1.03=161.2(051)

Олеся НАХЛІК
Львівський національний університет
імені Івана Франка

ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА НА СТОРІНКАХ НЕЗАЛЕЖНОГО КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЧАСОПISУ «Ї»

У розвідці вперше укладено бібліографію та здійснено огляд перекладів польської літератури на сторінках незалежного культурологічного часопису «Ї». Розглянуто роль часопису у процесі рецензії польської літератури в Україні. Проаналізовано чинники, котрі впливали на формування моделі перекладеної польської літератури протягом усієї видавничої історії журналу, простежено динаміку публікації перекладів творів польських авторів за останніх 20 років.

Ключові слова: переклад, автор, читач, інтерпретація, рецензія.

In the present article for the first time have been composed bibliography and completed review of the polish literature translations on the pages of independent cultural studies journal "Yi". Also, role of this edition in the polish literature perception process in Ukraine have been considered. Author have analyzed factors, which influenced forming of the translated polish literature model during the whole publishing period of the journal, and have observed publication's dynamics of the polish authors works translations during last 20 years.

Key words: translation, author, translation, interpretation, perception.

W artykule po raz pierwszy ułożono bibliografię oraz dokonano przeglądu przekładów literatury polskiej umieszczonych na łamach czasopisma "Yi". Wskazano rolę periodyku w procesie recepcji literatury polskiej na Ukrainie. Przeanalizowano czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się modelu przetłumaczonej literatury polskiej w ciągu całej historii wydawniczej czasopisma, prześledzono dynamikę publikacji przekładów utworów polskich autorów z ostatnich 20 lat.

Słowa kluczowe: tłumaczenie, autor, odbiorca, interpretacja, recepcja.

Важливим дослідницьким питанням у площині вивчення рецензії іноземної літератури є роль періодичних видань, публікація на їх шпальтах перекладів та різноманітних науково-публіцистичних праць, присвячених іноземним авторам. Часто саме завдяки періодиці з'являються перші прояви сприйняття однієї культури іншою. У випадку ж української культури за весь період 1990-их рр. невідомі досі українському читачеві переклади творів багатьох іноземних письменників майже не виходили окремими виданнями, а друкувалися лише на сторінках періодичних видань. Серед них багато заборонених польських авторів, котрі якимось суперечили панівній ідеології. Зважаючи на цілковиту відсутність опрацювань рецензії польської літератури в Україні (існують лише поодинокі розвідки, присвячені радше українській рецензії конкретного польського автора), одним з актуальних кроків, котрий дасть змогу виявити основні тенденції в щораз більшому зацікавленні українцями культурою сусідів, є збір та опрацювання матеріалів, що стосуються польської літератури чи ширше – культури, друкованих в українських періодичних виданнях. Одним із часописів, на шпальтах якого вже кільканадцять років незмінно присутня поль-

ська культура, є незалежний культурологічний часопис «Ї».

Історія «Ї» налічує вже понад 20 років. Його засновано 1989 року, ще в часи «горбачовської перебудови». За цей час на його сторінках незмінно досліджуються, за словами редакторів та членів Капітули журналу, «міжетнічні стосунки, проблеми цивілізаційних розламів і адміністративних кордонів, формування європейської ідентичності й питання європейської інтеграції, сучасного політичного дискурсу» [34]. Ще одним тематичним центром часопису є Галичина як унікальне геокультурне явище, усі аспекти існування якого: політичний, історичний, культурний, естетичний, побутовий, – висвітлюють українські та закордонні інтелектуали. Паралельно з видавничою діяльністю, редактори організують постійні семінари під назвою «Діалог над кордонами», в рамках котрих учасники вивчають проблеми культурного та політичного прикордоння. За такої тематики видання слід звернути окрему увагу на те, якими іменами представлена на сторінках часопису культура наших західних сусідів – поляків. Кожне число складають різноманітні матеріали: літературознавчо-критичні статті, рецензії, культурологічні дослідження, політологічно-

аналітичні та історичні праці, оригінали чи переклади художніх творів. В електронному варіанті часопису можна читати також той самий текст, поданий паралельно мовою оригіналу та в перекладі українською мовою. Слід зауважити, що часопис не має традиційного для періодичних видань поділу на рубрики «Література», «Критика», «Культура» і ін., як, скажімо, журнал «Всесвіт», однак кожне число скомпоноване за певною тематикою, матеріали до якого редакція задалегідь ретельно підбирає чи замовляє. Отож, метою розвідки є вивчення та аналіз впливу цього періодичного видання на рецепцію польської літератури в Україні. Зважаючи на велику кількість наявного матеріалу, дослідницька увага зосереджена насамперед на огляді та аналізі публікованих у часопису перекладів творів польської літератури.

Уже перше число часопису присвячено текстам, що повинні були поступово трансформувати свідомість «радянського» українця. Так, поряд із філософськими трактатами М. Гайдеггера, К. Ясперса надруковані фрагменти знакового у польській літературі «Щоденника» **В. Гомбровича** [16]. Трактатування польським письменником опозиції людина-суспільство (індивідуальне-загальне) в силу історичних причин мала зацікавити й стати актуальною для тогочасного українського читача, адже вкрай необхідне було «виважене і фундаментальне осмислення та переосмислення нашої не тільки політичної, не тільки культурної, але й духовної ситуації» [32]. Український літературознавець Г. Грабович, акцентуючи на актуальності В. Гомбровича для українців, зазначає: «Гомбрович відіграв дуже важливу роль в усвідомленні поляками як нацією своїх «бзиків». Бо кожна нація має комплекс меншовартості. Для поляків було дуже важливо мати когось, хто міг би їм показати таке дзеркало і розібрати по цеглині їхні власні манії і «бзики». Тим, хто це зробив, був Гомбрович. (...) Я думаю, тому він також може бути цікавим і для нас, українців. Гадаю, те, що вже сталося в польській літературі, тепер починає діятися і в українській» [18]. Вочевидь, за задумом редакції часопису, критика В. Гомбровичем польських національних комплексів повинна була викликати в українських інтелектуалів зацікавлення і водночас стати стимулом до дискусії про творення національної ідентичності в умовах домінування пострадянських стереотипів та суспільних міфів. Сам же польський письменник так визначає свою мету: «Визнаючи, що в певній мірі у великих досягненнях народу, у творах його

митців знаходять вияв його специфічні чесноти, які властиві даній громаді, і ті зусилля, енергія, краса, яку творить маса, є її вираженням, я вдарив по самих основах національного самолюбвання. Якщо народ – продовжував я – дійсно є зрілим, то він доволі помірковано повинен ставитися до власних досягнень, а з другої сторони, дійсно життєздатний народ повинен навчитися нехтувати, обов'язково повинен бути вищим від усього, що не є його теперішньою турботою і його теперішньою розбудовою самого себе» [15]. Слід звернути особливу увагу на те, що це була перша українська публікація творів В. Гомбровича. За радянських часів, подібно до Ч. Мілоша чи З. Герберта, цей автор був цілковито відсутнім в українській культурі. Вдруге на шпальтах часопису «Ї» В. Гомбрович з'явиться у 1996 р., у числі під символічною назвою «Post Рим Візантія Росія?» з україномовним варіантом наступних фрагментів «Щоденника» [15]. Додам, що уривки твору в 1992 р. друкувалися також у «Всесвіті» [14], а повний переклад «Щоденника» вийшов щойно у 1999 р. [17] і був першим окремим виданням творчості цього автора в Україні.

1992 року в часопису з'являється публікація «Санаторію під Клепсидрою» [48] **Б. Шульца**. Згодом редакція знову повернеться до Б. Шульца, друкуючи «Вулицю крокодилів», «Другу осінь» [45] та «Віхолу» [44]. Саме творчість мешканця Дрогобича Б. Шульца стане першою серед тих публікованих польських письменників, які були пов'язані з Галичиною. Як і у випадку з творчістю В. Гомбровича, саме завдяки «Ї» Б. Шульц вперше з'явився українською.

У 1997 р. було видано окреме число «Україна-Польща в кінці століття», цілковито присвячене «польському слідові» в українських історії, культурі, філософії, політичному житті. Відтак польська література була представлена великою кількістю різноманітних текстів: перекладами поезії польського модерніста **Б. Лесьмяна** (цикл «Степ») та творів львів'янина за походженням **З. Герберта**: блискучим есе про маловідомого голландського маляра Торрентія «Натюрморт з вудилом» та віршем, у котрому частина літературознавців відчитує образ Львова, – «Пан Когіто міркує про повернення до рідного міста» [12]. Згодом, творчість цього письменника ще неодноразово друкуватиметься у часописі. Так, у 2002 р. у числі під дещо провокаційною назвою «Топос поразки» вміщена проза З. Герберта «Король мурашок» та «Антей» [10]. Обидва твори – це результат гербертівського захоплення античною культурою і водночас його «приватна міфологія». Адже, попри те, що це

античні герої, вони поводять себе, і що найважливіше, мислять по-іншому. В такий спосіб письменник досліджує проблеми влади, смерті, політичних утопій, розважає над досвідом людини ХХ століття. У двох наступних числах часопису, які продовжують тему українсько-польських відносин зі зміщенням акценту на роль прикордоння в діалозі двох культур серед письменників галицького феномену, вкотре знаходимо переклади прози З. Герберта [11] та Б. Шульца [47]. Дати, подані біля прізвищ перекладачів, указують на давність зроблених перекладів, на їх вимушену «шухлядність» в радянські часи. В числі надруковано також афоризми львів'янина-варшав'янина, польського поета й афориста **С. Є. Леца** [29]. За словами А. Вішняускаса, перекладача Є. Леца українською: «Поет, який і так писав на межі стерпності цензури, не мав надії опублікувати більшість своїх творів, які розходилися у анекдотах, ставали міським фольклором (як знаменита фраза: «У Радянському Союзі пролетаріат п'є шампанське устами керівників Комуністичної партії»), знаходили вічну пристань у містичній шухляді. (...) Мені видається, що я розумію його, як галичанин галичанина, як львів'янин львів'янина. Тому я пробую тлумачити Леца» [6]. Додам, що паралельно з перекладом подано також тексти німецькою мовою. Класика польської літератури представлена прикладом сатиричних текстів **Я. Кохановського** – фразкою «Із книги І. Пісня III» [28].

1996 року Нобелівська премія в галузі літератури була присуджена сучасній польській письменниці **В. Шимборській**. Через рік у перекладі молоді української поетки, літературознавця О. Галети в 10 числі «І» подано текст Нобелівської промови В. Шимборської та кілька її віршів, авторства різних перекладачок [42; 41]. Саме цю публікацію можна вважати однією з тих, котра мала відкрити творчість польської поетки українцям. У першій половині 1990-тих перекладацький дискурс В. Шимборської – це кілька журнальних публікацій віршів [43] і водночас абсолютна відсутність будь-яких літературознавчо-критичних опрацювань. У цьому ж числі «І» вміщено також переклад твору **Т. Щепанського** «Отець Марек» [49].

В одному з чисел часопису під назвою «Польща-Україна-Франція-Німеччина. Другий діалог про кордони» серед культурологічних, історичних та політологічних нарисів різних за національністю авторів вміщено переклад вірша **А. Загаєвського** «Їхати до Львова» [21]. За словами редакторів часопису, «вірш Адама Загаєвського показує Львів як уособлення «втрачених

східних околиць» [22]. Як певне продовження згаданої тематики можна трактувати публікацію на сторінках «І» прози ще одного сучасного польського письменника **С. Хвіна**. Його «Місто» [38] – це Гданськ, уособлення дивовижного поєднання різних культур. Автор роздумує про історію міста, менталітет його мешканців, роль Гданська в історії Польщі. Та найбільше, мабуть, намагається простежити усі дивні метаморфози цього географічно-культурного простору, спричинені розташуванням на перетині кордонів та культур. Зрештою, він із сумом та дрібкою іронії підсумовує «Сліди давнього мультинаціонального та німецького Гданська поволі згасають. Гданськ, як і більшість міст світу, дедалі більше уподібнюється до провінційних американських міст. У вісімдесятих роках тут виникла «Солідарність», але при самому в'їзді до середмістя, на початку славної липової алеї, зафундованої колись за сто тисяч гульденів гданським бургомістром Даніелем Іралатом, побудований великий «Діснейленд», де клубочиться плебейська молодь із пофарбованими у фіолетове й рожеве чупринами» [38]. Додам, що в одному з чисел за 2001 рік – третій дискусії про кордони, редакція часопису вирішить знову надрукувати вже публіковані вірш А. Загаєвського «Їхати до Львова», афоризми С. Є. Леца та додасть переклад вірша польського романтика **Ю. Словацького** «Були ми великими й були ми смішними...» [35].

У числі під назвою «Нова Європа. Проблема єдності у розмаїтті?» з центральною темою обговорення «проблеми збереження національної ідентичності за умови загальноєвропейських та світових інтеграційних процесів» [30], польська література представлена прізвищем сучасного постмодерніста **А. Стасюка** [36]. Удвох з Ю. Андруховичем вони стали організаторами кількох культурних проектів, котрі стосувались Центрально-Східної Європи. Позналились письменники в Кракові в грудні 1998 р. Першим результатом їх творчої співпраці стало написання і публікація в 2001 р. книжкового проекту під назвою «Моя Європа». Згодом додалися різноманітні культурні дійства (Акт перший – близька Україна, Пам'ять. Ностальгія. Висловлювання (2002) і ін.) та літературні вечори. Слід вказати, що поступово співпраця двох письменників вийшла поза межі пропагування своїх книг. У польському видавництві А. Стасюка «Чарне» сьогодні друкуються більшість сучасних українських письменників (Ю. Андрухович, Т. Прохасько, Н. Сняданко, С. Жа-

дан). Саме воно з кінця 1990-их відкриває українську літературу полякам і як зазначає сам А. Стасюк «Для нас українська проза дуже цікава. В Польщі такої немає!» [23]. Додам, що дещо пізніше А. Стасюк знову з'явиться на сторінках часопису «Ї» – у числі присвяченому поколінням та молодіжним субкультурам [37]. У ньому ж будуть надруковані уривки «Імператора» **Р. Капусцінського** [26].

Гендерні студії у польській версії на сторінках часопису одним зі своїх оповідань презентує **М. Гретковська** [19]. У Польщі поруч з іменем цієї письменниці критики найчастіше вживають епітет «скандальна авторка». Її публічні висловлювання для одних є дотепним, влучним аналізом абсурду багатьох культурно-соціальних явищ, а для інших — провокацією, епатажем. Причини такого «своєрідного» діалогу з польським (і не лише польським) читачем сама М. Гретковська пояснює тим, що «поляки все ще трактують мистецтво як моральний імператив. Річ у тім, що література у Польщі дуже довго мала завдання підтримувати патріотизм і народність. Деяким людям здається, що вона й досі має бути такою, як у XIX столітті» [20]. Того ж 2000 р. в одному з чисел українському читачеві запропоновано переклад однієї з Енциклік **Івана Павла II** [25] про збереження людської гідності в умовах зростаючої соціальної нерівності, споживацького трактування іншої людини як засобу власного фінансового збагачення, а також Апостольський лист «*Inter sanctos*» [1] про природу як дар людям від Бога та оголошення святого Франциска Асизського небесним Покровителем екологів. Публікація була пов'язана з тематикою числа – двадцятою річницею після Чорнобильської катастрофи.

Особливим є число часопису за 2003 р., повністю присвячене Львову. За словами головного редактора Т. Возняка: «Місто є не тільки красивою чи потворною грудюю каміння, спільнотою громадян чи «населенієм», але й тією невидимою, віртуальною підбудовою та надбудовою, Мітом Міста, що єднає камінь і людей – тих, хто живе у ньому, і тих, кого давно у ньому немає. Ця симфонічна єдність (Франц Ксавер Вольфганг Моцарт) і творить, на наш погляд, Місто. Місто, що його мусимо щоденно мурувати як з профанної, шорсткої будівельної, так і з невидимої цегли. Бо це найближчий (як не хочеться, щоб він був останнім) реду» [31]. Середньовічний польський автор **Б. Зіморевич** у своїй «Потрійний Львів тобто Хроніка міста Львова» [24] пропонує українському читачеві хроніку Львова від 1270-го року аж до 1584-го, коли була знищена більша частина міста,

ділячи свою розповідь на три частини – відповідно до історичного періоду існування міста: Львів руський, німецький, польський. Щоденник написаний латинською мовою, але паралельно із оригіналом редакція подає український переклад авторства Н. Царьової. У числі представлено творчість ще одного польського автора XVI ст., життя якого минуло в географічному просторі, котрий визначався трьома містами: Львів, Люблін, Замость, **С. Кльоновича**. Перекладений уривок його поеми «Роксолянія» [27] є своєрідною одою Львову. Окрім польських авторів XVI-XVII ст., у число вміщено фрагменти щоденника **А. Гечко**, мешканки Львова, котра змушена була переселитися до Польщі (26 квітня 1944 – 18 травня 1945 року) через окупацію Львова радянськими військами. Щоденник описує життя повоєнного міста, вплив війни на долю людини і на обличчя міста як сукупності своїх мешканців.

Продовжує тему З. Герберт з віршем «Рапорт з обложеного міста» [13]. «Інколи Місто віддзеркалюється у чужинецьких очах (...). Однак і їхнє бачення нашого Міста додає каменів у його підмурівок. Вони теж є його будівничими» [31] – пише редакція часопису. Додам, що останнім до сьогодні надрукованим на сторінках «Ї» твором З. Герберта є «Камінь з катедрального собору» [9].

У числі під назвою «Страх» було опубліковано коротке оповідання **А. Бурси** «Змій» [2]. Як пише в передмові до числа Т. Возняка «Страх дозволив людському роду вижити. Він тільки сигнал про небезпеку. Однак це у тому випадку, якщо він не є хворобою. І тоді з ним слід боротися, бо він не попереджує про небезпеку, а ускладнює людині життя, а інколи і перетворює його у жах. (...) Ненормально, коли страх заражає ціле суспільство, коли він не остерігає при переході вулиці, чи спробі порушити закон, а блокує почуття справедливості» [8]. Власне про страх як суспільну хворобу пише польський письменник, шукаючи причини поневолення ним людського розуму.

У кількох числах за 2008–2009 р. редакція знову повернеться до польського сліду в Галичині, друкуючи, зокрема, спогади **Б. Обертинської** і **М. Вольської** про м. Сколе [33]¹, кілька творів знавця Гуцульщини та Покуття **С. Вінценза**, присвячені єврейській тематиці [5; 4], переклад спогадів про довоєнний Дрогобич авторства польського письменника **А. Хцюка** [39]. Згодом, в окремому числі «Ї», присвячено-

1 Б. Обертинська, М. Вольська. Пер. І. М. // Незалежний культурологічний часопис «Ї». – 2008 – № 52.

му м. Коломиї, буде вміщено переклад ще одного твору С. Вінценза «Балагули» [3].

Оскільки останнім часом редакція часопису щораз більше зосереджує увагу на вивченні української та зарубіжної культури через історію, політологію, соціологію, щораз рідше можна зустріти на його сторінках переклади художніх творів. Однак, саме це періодичне видання відіграло надзвичайно важливу роль в рецепції польської літератури українцями. Саме на його сторінках вперше з'явилися Б. Шульц, В. Гомбрович, З. Герберт, В. Шимборська. Ці письменники стали для читачів часопису, і, мабуть, загалом для українців, першими репрезентантами польської літератури, а значна частина перекладених творів довгий час (а деякі, на жаль, й досі) залишаються виданими лише у числах «І». Авторами перекладів одного й того ж письменника іноді є різні перекладачі, що дає можливість читачеві порівняти їх перекладацьку майстерність.

Публіковані художні тексти належать переважно до класики польської літератури 20 ст., хоча й зустрічаються написані значно давніше, скажімо у XVI-XVII ст. Окрему групу становлять переклади творів молодих польських письменників, з актуальною інформацією про

культурне та суспільне життя у постімперському просторі (не лише Польщі, а й сусідніх держав), висвітленням ролі східноєвропейської літературної традиції в європейському культурному дискурсі. Увесь же матеріал часопису через свою різновекторність (перекладені твори є різножанровими, походять з різного історичного часу, в текстах часто присутні алюзії, метатексти) розрахований передусім на читача-інтелектуала, проте водночас, завдяки своїй актуальності, є надзвичайно цікавим для освіченої молоді.

Варто ще зауважити, що у часопису польська література часто представлена галицькою тематикою. Це можна пояснити тим, що основним читачем часопису є львівська, а в ширшому географічному плані, галицька інтелігенція, яка цікавиться культурою цього локусу.

Більшість публікованих текстів, безперечно, у різний спосіб торкаються важливих та спільних для обох народів питань, стають стимулами до артикулювання та дискусій над складними й часто болючими проблемами минулого. Усе це робить незалежний культурологічний часопис «І» одним із фундаментів діалогу польської та української культур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апостольський лист Папи Івана Павла II «Inter sanctos» / Пер. з лат. К. Магдиш // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2006. – № 41.
2. Бурса А. Змій / Анджей Бурса; пер. з пол. Н. Римська // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2005. – № 37.
3. Вінценз С. Балагули / Станіслав Вінценз; пер. з пол. І. Магдиш // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2010 – № 62.
4. Вінценз С. Жидівські теми. Уявна дійсність; Жидівські теми. Львівські космополіти / Станіслав Вінценз; пер. з пол. О. Король // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2009. – № 58.
5. Вінценз С. Поет срібних квітів; Жертва в Коломиї; Спогади про коломийських євреїв; «Жертва» Стефанії Загорської; Лісовий жид / Станіслав Вінценз; пер. з пол. Л. Козак // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2009. – № 58.
6. Вішняускас А. Всесвіт Леца / Андріс Вішняускас // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n11texts/wyshniaus.htm>
7. Возняк Т. Передне слово / Тарас Возняк. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/N29-lviv.htm>
8. Возняк Т. Слово редактора / Тарас Возняк. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n37texts/N37-strax.htm>

9. Герберт З. Камінь з катедрального собору / Збігнев Герберт; пер. з пол. А. Павлишина // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2009. – № 54.
10. Герберт З. Король мурашок. Антей / Збігнев Герберт; пер. з пол. В. Дмитрука // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2002. – № 26.
11. Герберт З. Ліжка Спінози / Збігнев Герберт; пер. з пол. А. Павлишина // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11.
12. Герберт З. Натюрморт з вудилом. Пан Когіто міркує про повернення до рідного міста / Збігнев Герберт; пер. з пол. А. Вішняускаса // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 10.
13. Герберт З. Рапорт з обложеного міста / Збігнев Герберт; пер. з пол. В. Дмитрука // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – № 29.
14. Гомбрович В. Щоденник (уривки) / Вітольд Гомбрович; пер. з пол. О. Гриценко // «Всесвіт». – 1992. – № 10 (766).
15. Гомбрович В. Щоденник (фрагмент за 1957 рік) / Вітольд Гомбрович; пер. з пол. Т. Матіїв // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1996. – № 7.
16. Гомбрович В. Щоденник (фрагменти) / Вітольд Гомбрович; пер. з пол. ТМ // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1989. – № 1.
17. Гомбрович В. Щоденник у 3 томах: Т. I – 1953–1956, т. II – 1957–1961, т. III – 1961–1969 /

Вітольд Гомбрович; пер. з пол. Р. Харчук – Київ : Основи, 1999.

18. Грабович Г. 3 лекції проф. Гарвардського університету Г. Грабовича, 23 IV 2009 / Григорій Грабович – режим доступу: http://cherkasy.cure.org.ua/cm_files/167_10.doc.

19. Гретковська М. Latin Lover / Мануела Гретковська; пер. з пол. А. Вішняускаса // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2000. – №17.

20. Гретковська М. Поляки все ще трактують мистецтво як моральний імператив [інтерв'ю] / Мануела Гретковська; інтерв'ю Г. Марко // Високий Замок. – 2006. – № 156.

21. Загаєвський А. Їхати до Львова / Адам Загаєвський; пер. з пол. А. Шкраб'юка // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1998. – № 12.

22. Загаєвський А. Їхати до Львова / Адам Загаєвський; пер. з пол. А. Шкраб'юка // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. – № 20. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n20texts/ukr/N20-ukr.htm#n20>.

23. Зварич О. Горець, А. Стасюк – культовий польський письменник про феєричність Центральної Європи, магію карти та літературну молитву / Олена Зварич // Україна Молода. – 2004. – № 194.

24. Зіморевич Б. Потрійний Львів тобто Хроніка міста Львова / Бартоломей Зіморевич; пер. з пол. Н. Царьової // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – № 29.

25. Іван Павло II. Енцикліка Centesimus annus – сотий рік (фрагменти). / Іван Павло II; пер. з пол. о. І. Музички // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2000. – № 19.

26. Капусцінський Р. Імператор / Ришард Капусцінський; пер. з пол. Я. Боренько // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2002. – № 24.

27. Кльонович С. Роксоланія (уривок) / Себаст'ян Кльонович; пер. з пол. М. Білика // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – № 29.

28. Кохановський Я. Із книги І. Пісня III / Ян Кохановський; пер. з пол. Ю. Бедрік // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11.

29. Лець С. Непричесані думки, прочитані у записниках і на серветках через тридцять років / Станіслав Єжи Лець; пер. з пол. А. Вішняускаса // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11.

30. Незалежний культурологічний часопис «І». – 1998. – № 13. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n13texts/n13-new-eur.htm>.

31. Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – № 29. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/N29-lviv.htm>.

32. Незалежний культурологічний часопис «І». – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n5texts/n5.htm>

33. Обертінська Б. М. Вольська / Беата Обертінська, Марія Вольська; пер. з пол. І. М. // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2008 – №52.

34. Про нас // Незалежний культурологічний часопис «І». – режим доступу: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/vidhuky/about-ukr.htm>.

35. Словацький Ю. Були ми великими й були ми смішними... / Юліуш Словацький; пер. з пол. Д. Павличка // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. – № 20.

36. Стасюк А. 3 книги “Галицькі оповідання” / Анджей Стасюк; пер. з пол. А. Вішняускаса. // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1998. – № 13.

37. Стасюк А. У бібліотеці / Анджей Стасюк; пер. з пол. Х. Чушак // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2002. – № 24.

38. Хвін С. Місто / Стефан Хвін; пер. з пол. А. Павлишина // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1998. – № 14. – режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/hvin.htm>.

39. Хцюк А. «Сьліпі на матчі не ходіт», Хаїмик / Анджей Хцюк; пер. з пол. Н. Римської // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2009 – №58.

40. Шимборська В. Люди на мості / Віслава Шимборська; пер. з пол. В. Грабовський // Авжеж!. – 1993. – Ч. 26. – С. 23–27; Кордони людських держав; пер. з пол. Г. Кочур // Дніпро. – 1991. – № 11/12. – С. 157–162; Вірші; пер. з пол. Г. Кочур // Всесвіт. – 1995. – №8/9. С. 72–74; Вірші; пер. з пол. Г. Кочур // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С. 113–114.

41. Шимборська В. Поезії / Віслава Шимборська; пер. з пол. О. Нахлік, М. Приходи, Я. Сенчишин // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 10.

42. Шимборська В. Поет та світ. Нобелівська промова / Віслава Шимборська; пер. з пол. О. Галети // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 10.

43. Шимборська В. Реабілітація / Віслава Шимборська; пер. з пол. В. Боровий // «Авжеж!» – 1990. – № 4.

44. Шульц Б. Віхола / Бруно Шульц; пер. з пол. Т. Матіїв // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 9.

45. Шульц Б. Вулиця крокодилів. Друга осінь / Бруно Шульц; пер. з пол. М. Яковини // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1995. – № 6.

46. Шульц Б. Ніч великого сезону / Бруно Шульц; пер. з пол. Т. Возняк (1983 р.) // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11.

47. Шульц Б. Птахи / Бруно Шульц; пер. з пол. М. Яковини (1983 р.) // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 11.

48. Шульц Б. Санаторій під клеписидрою / Бруно Шульц; пер. з пол. М. Яковини // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1992. – № 5.

49. Щепанський Т. Отець Марек / Тадеуш Щепанський; пер. з пол. А. Вішняускаса // Незалежний культурологічний часопис «І». – 1997. – № 10.